

Saša Vegri

REFLEKSIJE OB PISANJU

Moj pristop k pisanju je romantičen. Romantike pa ne jemljem kot »sluzasto solzavost« in »zamegljevanje« problemov. Romantična je moja drža k človeku in pojavom, ki me nikoli ne zadostijo samo v svoji empirični raziskanosti in raziskanosti v dejstvih. Za tem mi vedno ostaja slutnja drugačnosti, nova možnost drugega pogleda na te stvari in v principu mišljenje, drugačno od ostalih. Ta drugačnost je v človeku vrojena, eni jo izražajo, eni je nikoli ne izrazijo, a po njej živijo. To je še najbližje determiniranosti v humanizmu, vendar ima drugačen odtenek, je veliko bolj čutno slutnjska in s tem nerealizirajoča se dokončno v realnem svetu.

Romantika je stanje identičnosti mimo raziskanega in dognanega. Ni slučajno, da so ravno v romantiki začeli narodi iskati svojo narodnostno zavest z identiteto o samem sebi. To je lahko zelo tragična resničnost, daleč od splošnega pojmovanja romantičnosti. Je resničen, a krhek poskus uresničiti svojo bivanjsko resničnost, pa naj gre za posameznikovo razsežnost ali za razsežnost narodnosti in naroda. Romantika ne priznava smrtnosti, ker teži v preraščanje in transcendentnost, zato nima znanstvene osnove in je izmuzljiva vsem opredelitvam. Ona je ali pa je ni. Kaže se v nedoločljivosti. Zato se mnogim zdi nepotreben in odvečen pojav. O njej se govori s posmehom in prizvokom manjvrednosti. Kljub temu da se vsi zavedamo, da je tako psihološko kot mišljenjsko prisotna v vsakem resničnem ustvarjalnem delu (nobeno delo se ne opravlja izključno iz koristnosti, lahko iz koristoljubja), vsako delo vsebuje določen zanos, iz katerega prihajajo potem rezultati. Brez tega ustvarjalno romantičnega deleža ni nobenega resničnega izsledka, pa čeprav v »suhi« znanosti ali računalniški vodenosti. Ta element »zagnanosti« je prisoten povsod, razen v rutinerskem delu, to delo pa ni ustvarjalno.

Tako nekako bi označila izhodišče vsega svojega pisanja, tako tistega za odrasle, ki se je začelo z *Mesečnim konjem* in zaenkrat končalo s *Konstelacijami*, na isti ravni pa ostaja tudi moje pisanje za otroke, ki je v tem zapisu bolj zanimivo kakor pisanje za odrasle.

Besedilo v slikanici *Jure Kvak kvak* ni imelo tendenc postati otroški bestseller. Nastalo je enostavno na osnovi klasične pravljичne fabule o Žabjem princu in iz fantazijskega sveta, ki v svoji osnovi izhaja iz realitet otroka, ki živi v urbanem svetu. Sam začetek pravljice je sprožilo v meni več opazovanj in stikov z otroki te starosti. V podtekstu se je nenehno pojavljal moj lastni odnos do teh otrok, ki je verjetno dobrohoten in nepedagoški. Otrok mi s svojo neverjetno iskreno odprtostjo do sveta, ki ga prvič doživlja, vedno vzbuja radovednost in neko tiho komunikacijo

z njim doživljam kot prijeten sporazum z nekaterimi svojimi lastnimi opažanji sveta. V odraslem »svetu« je nakopičeno toliko »navlake« in nepotrebnega govorjenja, da se je včasih težko sporazumevati. Pri otroku je to sporazumevanje preprosto, kot pravi Antoine de Saint Exupery v *Malem princu*, pri zgodbi o geografu, ko govorita o vulkanih in minljivosti:

»Kaj je to 'minljiv'?« »Naj vulkani bruhajo ali ne – nam je vseeno,« je rekel geograf. »Nas zanima vulkan – gora. Ta pa se ne spremeni.« »Toda kaj je to, 'minljiv'?«, je ponovil Mali princ, **ki svoj živi dan ni pozabil na vprašanje, ki ga je bil zastavil.** (Podčrtala S. V.)

Otroci so resni sogovorci, odrasli pa največkrat pozabljamo vprašanja, ki smo jih zastavili. Otroci jasno postavljajo svoje zakaje in zatoje.

Sama slikanica je svojo čarobno moč dobila šele z ilustracijami Kostja Gatnika, ki jo je zasnoval v principu stripa in jo s tem približal sodobnemu otroku, ki doživlja in sprejema več kot polovico informacij vizualno. Pravljica je s tem dobila svoje pravo sporočilo in postala v slikaniški zvrsti kvalitetna slikanica, uporabna tako za samotno branje malega šolarja kot za skupinsko branje predšolskim otrokom.

V poeziji so moje relacije podobne. Pri nastajanju knjige *Mama pravi, da v očeki glavi* je zapisovanje pesmi imelo nekako isti vzgib, ki je seveda ob samem pisanju nezaveden in se ga zavem šele, ko svojo pesem preberem, oziroma ko jo berem kritično, kot zbirko pesmi, ki naj bi jo napisal nekdo drug. Tovrstna poezija ne sodi k pesnikovanju, ki naj bi otroka sililo k temu, da bi si upesnjeno zapomnjeval in ritmično ponavljal. To so pesmi, ki otrokom širijo opazovalno in doživljajsko optiko v smeri nenavadnih zornih kotov.

Moj namen ni množiti verze na rimo »la« in »lo«, ampak otroku in tistemu, ki mu bere, predstaviti neko stanje, ki je nenavadno in je nenavadno povedano. Upesni se mi iluzija irealne realnosti, s tem ostaja prostor asociacije zelo neomejen, ostaja ponekod igriv, ponekod bolj seriozen.

Kot v moji drugi pesniški zbirki za otroke *To niso pesmi za otroke ali kako se dela otroke*. V tej zbirki so predvsem zbrane »tabu« teme za otroke in so se mi zapisali razni mali protesti. Pesmi so nastajale nekako »same od sebe«, pri pisanju me je vodila zgolj intuicija. Če danes razmišljam o tem, se zavedam nekih realnih zasnov, vendar v največji meri ostajajo te pesmi na isti osnovi kot pesmi iz prve zbirke. V svojem mišljenju nimam izdelanega mišljenja o pesnjenju, ne ustvarjam iz vnaprejšnjih poetik, ki bi si jih zastavila, pišem iz notranje potrebe po komunikaciji te vrste in to je vse. Kaj se z mojo pesmijo dogaja kasneje, mi je vseeno, lahko jo uglasbljajo, lahko jo pripravljajo v recitalih, vedno znova me presenetijo s svojo domiselnostjo, ko to gledam in poslušam, kadar se na kaki šoli znajdem v takem položaju. Čudi me le to, da so nekje na Avstrijskem, v neki knjižnici knjigo *To niso pesmi za otroke ...* dali na listo prepovedanih knjig. Tolikšnega licemerstva si nisem mogla predstavljati v času, ko se izteka dvajseto stoletje in ko je obvarovanje otrok pred zlim tako majhno, saj lahko gledajo na televiziji in v revijah nekontrolirano in nekomentirano ogromno nasilja. Dvomim, da moje pesmi kvarijo otroka in ga spodbujajo k napačnemu dojetanju ljubezni in spolnosti. Nerealno bi pa bilo imeti otroke za brezspolna bitja, saj so že v materah spolno opredeljeni in po rojstvu nagonsko (tudi spolno) usmerjena bitja.

Otrok in knjiga 27/28 (1989)